

kantorh@mail.biu.ac.il

על ארבעה קשיים בלמידת העברית כשפה שנייה/זרה

הדסה קנטור
אוניברסיטת בר-אילן

לומדי עברית כשפה שנייה/זרה נתקלים בקשיים בתחומי הלשון השונים: הפונטי, המורפולוגי, התחבירי והסמנטי. הרצאתנו תעסוק בקשיים בולטים שבו נתקל לומד העברית בכל אחד מן התחומים.

מאז התמערבותה של העברית, היינו אבדן ההבדלים בהגיית א/ע, כ/ק, ט/ת, מרובות המילים ההומופוניות בעברית, וכדוגמה: המילים קרא/קרה/קרע/ כרה/כרע נהגות בצורה זהה על ידי מרבית הדוברים הילידים.

בעיה נוספת היא ריבוי של המילים ההומוגראפיות. כל חומר הקריאה המיועד למבוגרים הוא בלתי מנוקד (פרט לתני"ך, לסידורים ולספרי שירה). יש לנו עפי"ר ייצוג לתנועות o, i ו-u, אך אין כל ייצוג לתנועות a ו-e, וגם אין הבחנה בין ב, כ ו-פ דגושות או רפויות. כך עשויה מילה כגון ספר להיקרא כ-ספּר, ספּר, ספּר, ספּר. במרבית ההיקרויות ניתן להבין את המילה מתוך ההקשר. בהרצאה יובאו דוגמות שבהן הקורא עשוי לטעות בהבנת המילה מתוך חוסר ידע פרגמאטי.

בתחום המורפולוגי אחד הקשיים הבולטים הוא חוסר ההבחנה בין פעלים חד-אתריים ודו-אתריים, בעיקר כאשר הפועל המקביל באנגלית משמש בשתי הדרכים. דוגמות בולטות הן: hang = תולה/תלוי; break = שבר/נשבר וכיוצא ב.

בעיה בתחום התחבירי שבה נתקלים לומדי עברית היא המשפט החד-אברי, היינו משפט נעדר נושא, וכך יישמע וייכתב תכופות משפט מעין "זה קר כאן", שבו משמש ה"זה" כנושא-דמה (empty subject).

בשל ה"אמריקניזציה" הגוברת והולכת, חדרו סטיות-לשון צורניות ותחביריות, שהיו אופייניות לדוברי אנגלית, אל לשונם של דוברי עברית ילידים.

אשר לתחום הסמנטי, נראה כי הבעיה (בהא הידיעה) היא בהבנת המילה ההומונימית או הפוליסמית. לדוגמה: המילה זחה שהוראתה באנגלית היא postpone, reject או repel תכופות אינה מובנת לקורא בהקשרים מסוימים.

בהרצאה ייעשה ניסיון להציע דרכים כיצד להתגבר על קשיים בתחומי הלשון השונים.